

Vogelreis naar Polen van 24 mei tot en met 2 juni 2002

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Auteur tekst: Rob Kole
Waarnemingen: Dick Jonkers & Frank van de Weijer (vogels), Cees Steenman (planten, vlinders & libellen)
Foto's: Rob Kole
Datum: 25 oktober 2002
Uitgave: 131

© 2002 Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum

Overname van de gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Inhoud

Inhoud	3
Inleiding	5
Deelnemers	5
De reis	5
Naar nieuwe verten	6
Toch weer naar huis	8
Gebied	11
Białowiesky Park Narodowy	11
Biebrzański Park Narodowy	11
Excursies en activiteiten	13
Waarnemingen	17
Vogels	17
Planten	20
Vlinders	20
Libellen	20
Adressen	23
Literatuur	23
Dankwoord	23

Inleiding

Het organiseren van vogelreizen naar het buitenland begint zo langzamerhand een traditie te worden in de vogelwerkgroep. Na een geslaagde reis naar Istanboel in 1999 zijn er jaarlijks reizen naar het buitenland georganiseerd. Er is een min of meer harde kern ontstaan van leden die de smaak zo te pakken gekregen hebben van deze reizen dat zij zich al bij voorbaat voor elke komende reis in willen schrijven. De reis in het voorjaar van 2002 had als doel de bekende en vogelrijke oerbossen en moerasgebieden in het oosten van Polen. Deze reis was, evenals de voorgaande buitenlandse reizen een succes. De 'Gooise' reizigers konden genieten van een prachtig landschap, interessante waarnemingen van bekende maar ook minder bekende vogels en natuurlijk ook van gezellige momenten met elkaar, want je kunt nu eenmaal niet een hele week met niets anders bezig zijn dan met vogels kijken.

Deelnemers

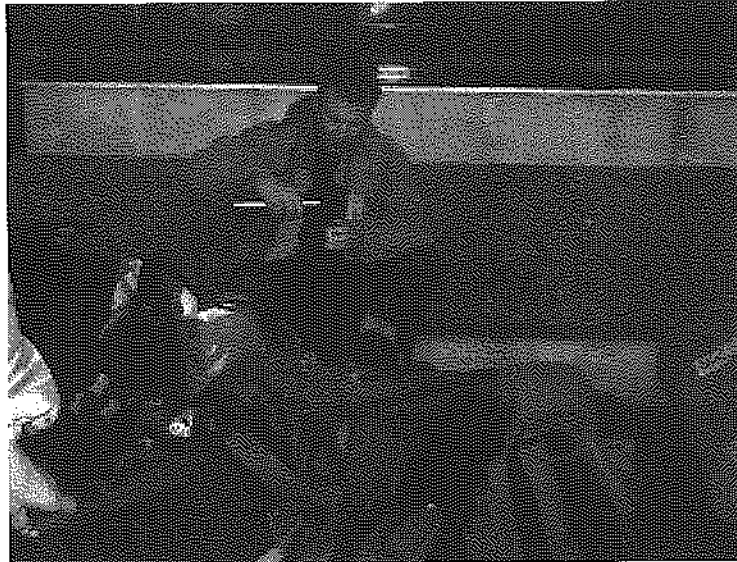
Het reisgezelschap bestond uit de volgende personen:

Naam	Plaats	Naam	Plaats
Josee van Beek	Hilversum	Dieneke Kroon	Weesp
Marian Bijvoet	Bussum	Trudie Kroon	Weesp
Sylvia Birnie	Baarn	Hanny Marx	Dicmen
Margreet Beukelaar	Baarn	Engbert van Oort	Loenen
Bertus van den Brink	Huizen	Gina van Oort	Loenen
Wim Le Clercq	Hilversum	Coen Pel	Weesp
Ria Donkers	Hilversum	Cees Steenman	Hilversum
Marian Doornveld	Bussum	Erik Hans van Stigt Thans	Zwolle
Bep Dwars-van Achterborgh	Hilversum	Kees Tegelberg	Bussum
Nico Dwars	Hilversum	Jon Veercklaas	Blaricum
Loes Hartog	Ankeveen	Frank van de Weijer	Eemnes
Dick Jonkers	Blaricum	Joke Willemze	Almere
André Kerkhof	Hilversum	Mies Wilmering	Haarlem
Rob Kole	Bunschoten		

In Polen stonden ons gedurende het gehele verblijf een buschauffeur (Stanisław) en een meereizende gids (Kuba Kotański) ter beschikking. Kuba ging in de loop van de reis ook door het leven onder een reeks aliassen, zoals Buka, Bubka en Buda. Ook Kuba is overigens slechts een roepnaam want, zijn officiële naam is de Poolse variant van Jacob.

De reis

Voorgaande buitenlandse reizen werden tot nu toe gemaakt per vliegtuig of per auto. Dit keer had het organiserend comité er voor gekozen met de trein te gaan. De overwegingen waren deels van praktische aard (het gebied dat wij als doel hadden ligt ver verwijderd van de luchthaven van Warschau), deels vanwege de kosten. Er moet bij het organiseren van elke reis steeds weer heel wat puzzelwerk worden verricht om er voor te kunnen zorgen dat de kosten binnen het budget blijven. Doel van de commissie is om zoveel mogelijk leden in staat te stellen aan de reis deel te nemen. Dat betekent dat de reis 'low budget' moet zijn, zonder evenwel te vervallen in een week lang afzien en uitzingen onder primitieve omstandigheden. Als uitkomst van het 'puzzelwerk' was het dit jaar nog gelukt het kostenniveau te handhaven en toch een goede tot redelijke accommodatie te bieden. De reis werd georganiseerd door de commissie buitenlandse reizen van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, in samenwerking met Stichting Wólka te Wageningen, die zich inzet voor de ondersteuning van de kleinschalige landbouw in Polen en daarnaast een klein reisbureau heeft dat is gespecialiseerd in natuur- en vogelreizen naar Polen.

Figuur 1 - Wachten op de trein.

Naar nieuwe verten

Om halfzes in de middag staat de complete groep vogelaars reeds in de hal van het NS-station Hilversum. De groep bestaat uit 27 personen. Drie mensen die zich hadden aangemeld, hebben om persoonlijke redenen moeten afzeggen. Het eerste traject is van Hilversum naar Amersfoort. Geplande vertrektijd is 18:06 uur en de aankomsttijd in Amersfoort is 18:20 uur. Het is druk en iedereen moet zelf maar zien een plekje te vinden. Enghert, een van de drie reisleiders, heeft één gezamenlijke kaart voor de hele groep bij zich, maar omdat iedereen verspreid zit over verschillende staan- en zitplaatsen, is het maar goed dat er geen conducteur langs komt op het traject.

Vanaf Amersfoort zijn er plaatsen gereserveerd op de internationale trein naar Hannover, waar zal moeten worden overstapt. De trein naar Hannover vertrekt om 18:54 uur uit Amersfoort. Aanvankelijk gaat de tocht nog door vertrouwd terrein, maar na Deventer vang ik al een vraag van een van de deelnemers op 'of we nog wel in Nederland zijn'. Het oosten van Nederland doet voor ons westerlingen toch al snel een klein beetje buitenlands aan. Enkele deelnemers hebben van huis wat drank meegenomen. André zeult zelfs een goedgevulde plastic tas met versnaperingen mee, waaronder een klok kartonnen pak rode wijn. Hij heeft natuurlijk ook aan plastic bekertjes gedacht en die worden al snel rondgedeeld, vergezeld van de door Bertus meegenomen stukjes Franse kaas. Het is dus niet verwonderlijk dat de stemming in de groep goed is. Je krijgt haast een beetje een 'schoolreisjesgevoel'.

De aankomst in Hannover Hbf. is gepland om (22:20 uur). Hier moeten wij overstappen op internationale trein naar Warschau, maar deze zal pas vertrekken om 22:59 uur en we moeten dus op het perron een poos blijven wachten. Omdat we veel bagage bij ons hebben is de bewegingsruimte tamelijk beperkt.

Figuur 2- Treinen in Polen

Zodra de trein gereed staat op het perron in Hannover, proberen wij te zoeken naar de voor ons gereserveerde couchettes en in te stappen. Het is echter erg druk bij de trein en er is nogal veel gedrang. Sommigen helpen andere deelnemers de zware bagage door het smalle gangpad van de coupé te sjouwen. Met veel geduld lukt het ons allen uiteindelijk een plek in een couchette te vinden. Wij bevinden ons in een wagon van de Poolse spoorwegen. Onderweg zal worden gestopt in Braunschweig, Magdeburg, Rzepin, Poznan, Konin en Kutno. De aankomst op het station in Warschau (Warszawa Zachodnia) is gepland om 08:43 uur.

Aanvankelijk wordt er nog wat rondgekeken in de trein. Sommigen proberen wat te lezen en er wordt wat gepraat en gelachen. Eén van de deelnemers heeft blijkbaar onvoldoende tijd gehad de reis voor te bereiden. Er klinken voortdurend vogelgeluiden door de trein. Deze geluiden blijken echter afkomstig van een CD met vogelgeluiden die worden afgespeeld via een miniluidsprekertje. Verwarrend want je verwacht geen merels, roodborsten en winterkoninkjes in de biotoop treincoupé. Dan wordt het al tamelijk snel donker en niet veel later worden de bedden opgemaakt. Dat is nog een hele operatie, want de ruimte is erg beperkt voor zoveel mensen en zoveel bagage. Veel rust wordt de reizigers niet gegund. Het lijkt wel of conducteurs, politie, Duitse en Poolse douaneambten van hun superieuren vooral opdrachten hebben gekregen die er op gericht zijn ons uit de slaap te houden. Zodra de nieuwe dageraad zich aandient stappen de eerste vogelaars uit bed en beginnen het snel langs flitsende landschap te inspecteren op de aanwezige vogels. Voor wie goed oplet zijn er heel wat vogels te zien. De wat minder fanatieke vogelaars onder ons kunnen zich er nu nog gemakkelijk van afmaken. Zij kunnen volstaan met goed te luisteren naar de namen van waargenomen vogels die onderling door de waarnemers in de corridor met grote regelmaat mondeling worden uitgewisseld. We horen steeds weer opgewonden roepen als >Een kiek, maar ik weet niet wat!- of >Weer een grauwe klauwier op draad-. De vogelwerkgroep is (voor een deel) in volle actie. Dit is vogelen met een snelheid van meer dan honderd kilometer per uur.

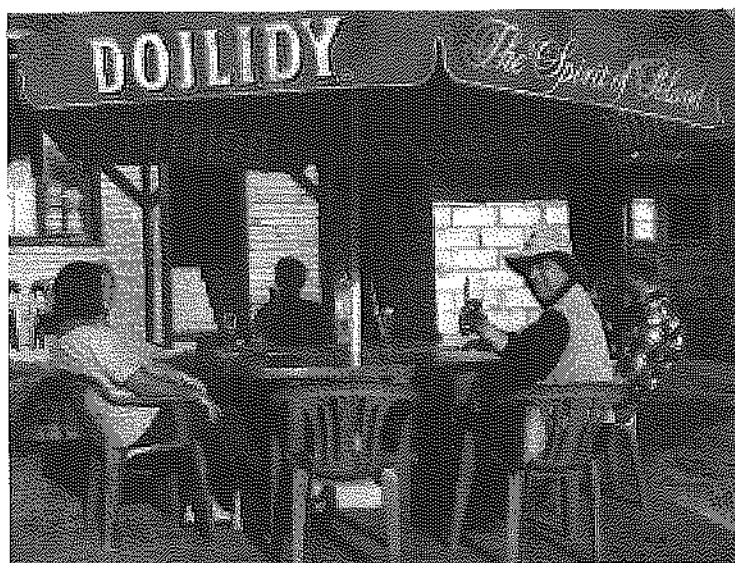
Op het station in Warschau is het even zoeken. We moeten overstappen, maar weten nog niet goed op welk perron wij moeten zijn. Terwijl wij, net uitgestapt, nog wat onwennig om ons heen kijken, komt iemand op ons af met de vraag: >Are you the Dutch group?-. Het blijkt Kuba te zijn, die gids die aan ons voor de komende dagen is toevertrouwd. Onder zijn leiding installeren wij ons in de volgende trein. Ook hier moet de groep verdeeld worden over een aantal coupés. Er zijn geen gereserveerde plaatsen op dit traject. De hoop dat wij hier na het verblijf in de krappe couchettes wat meer ruimte zouden krijgen vervliegt snel. De trein is stampvol. Gangpaden zijn vrijwel ontoegankelijk door hoog opgestapelde reizigersbagage en zelfs in de coupés zijn de bagagerekken zo vol dat koffers en tassen tussen de banken op de grond gezet moet worden. Er is in sommige coupés zelfs onvoldoende ruimte om de benen op de grond te kunnen zetten. Wij zijn echter een goed eind op weg in Polen en de stemming blijft er in. Dit laatste traject per trein zal hooguit maar iets meer dan twee en een half uur duren.

Figuur 3 - Met de bus naar de visvijvers.

Bij aankomst in Białystok brengt Kuba ons naar de gereedstaande bus. Hij heeft het nogal druk want er is nog een Nederlandse groep vogelaars onderweg en hij regelt hier nog de zaken voor beide groepen. Ook wordt hij geconfronteerd met diverse vragen. De één hoopt snel nog even wat Poolse geld via een automaat op te kunnen nemen, een ander heeft dringend behoefte aan een telefoonkaart om achterblijvers in Nederland te kunnen verwittigen van de behouden aankomst van de treinreis. Ook zijn inmiddels de meeste van huis meegenomen thermoskannen met koffie of thee al vele uren leeg en er is dus behoefte aan een pleisterplaats. Kuba besluit daarom vanaf het station eerst naar een plaatselijke vestiging van McDonalds te rijden voordat we doorgaan naar de visvijvers. Na een rondwandeling bij de

visvijvers (zie elders in dit verslag bij de excursies) rijden we met de bus door naar de eindbestemming: Białowicza. Daar arriveren wij kort voor vijf uur in de middag bij pension Unikat. De meesten van ons zijn dan al zo'n 24 uur onderweg geweest.

Figuur 4 - Op het terras bij Unikat.

Toch weer naar huis

Wij vertrekken uit Mońki om klokslag 08:30 uur. Het eerste deel gaat met onze gereserveerde bus van Mońki naar Białystok. Onderweg wordt nog gestopt omdat een collega van onze chauffeur Stanisław geholpen moet worden. Hij kent de weg niet en Stanisław zou hem de weg moeten wijzen. De tweede bus komt echter niet opdagen en wij zetten onze tocht weer gewoon voort. In Białystok is het weer druk bij het station (09:30 uur). Wij slepen de bagage over de hoge loopbrug naar het perron en wachten op de trein, die om 10:15 uur vertrekken moet. Hoewel het ook nu weer druk is, is er meer ruimte in de coupés. In Warschau hebben wij een aantal uren beschikbaar om een stukje van de stad te verkennen. Wij komen er aan om ongeveer halféén en de internationale trein naar Hannover vertrekt pas tegen een uur of acht 's-avonds. Nadat de bagage is opgeborgen in een depot, lopen wij in kleine afzonderlijke groepjes de stad in. Een van de groepjes bestaat uit fanatieke vogelaars die nog even het park bij de rivier opzoeken in de hoop er nog wat vogelsoorten aan de lijst te kunnen toevoegen. Zij worden beloond, want langs de oevers worden enkele langsvliegende Dwergsternen ontwaard. Een ander groepje houdt het vogelen voor gezien en gaat op zoek naar het oude gerestaureerde stadscentrum met door Unesco beschermde monumenten.

Figuur 5 – De hele groep, voor het vertrek uit Mońki

Om zeven uur mocht iedereen weer terug zijn op het station. Ruim voor het vertrek, want de reisleiding wil natuurlijk geen risico lopen op het laatste moment nog naar in de stad rondzwervende deelnemers te moeten gaan zoeken. Bij de trein is het ook hier weer erg druk. De gangpaden zitten zo verstopt dat wij de tassen en rugzakken van een aantal deelnemers maar door een raam naar binnen hijsen. We zijn al blij wanneer iedereen met bagage in de trein zit. Later worden alsnog de couchettes herverdeeld, want sommigen van ons blijken door anderen gereserveerde plaatsen te bezetten. Wim is daarbij druk in de weer met regelen en het claimen van ruimte voor onze bagage. Theoretisch zou er ruimte genoeg moeten zijn, want wij hebben tickets voor dertig personen, terwijl wij slechts met 28 mensen zijn (inclusief Kuba, die met ons meereist tot Warschau). Pas na een lange tijd, wij zijn dan al een eind op weg, ebt de onrust weg en kunnen wij nog een poosje kijken naar het langs flitsende oost-Poolse landschap of wat praten of schrijven. Tegen elf uur worden de meeste bedden opgemaakt (in onze couchette vervullen Gina en Bep op bekwame wijze de rol van kamermeisje) en kunnen wij gaan rusten, maar ook nu is dat van korte duur. Tegen halféén worden wij gewekt door het schijnsel van een zaklantaarn. Een Poolse beambte inspecteert alle paspoorten en maakt studie van de bijbehorende slaperige gezichten. Na een half uurtje volgt de herhaling. Dit keer komt de Duitse grenswacht langs om de gang van zaken bij de buitengrenzen van de EU te inspecteren. Een poosje later komt ook een conducteur nog eens langs en geeft instructies voor het sluiten van de deuren met een kettinkje. Tegen vier uur staan enkele deelnemers al weer op. Wij zijn dan al weer geruime tijd in Duitsland en Nico en Dick staan al weer op hun post. Je weet maar nooit welke vogels er nog waar te nemen zijn.

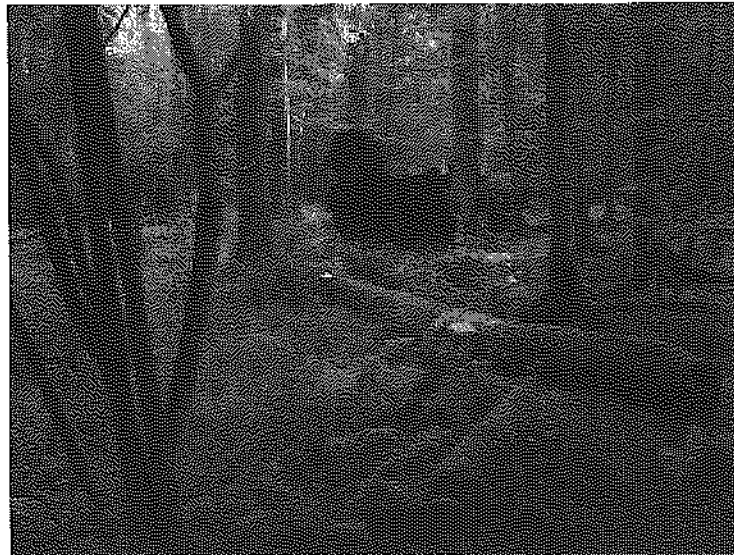
Hoevel aanvankelijk werd meegedeeld dat de trein een lichte vertraging had, komen wij exact om 05:44 uur op het hoofdstation in Hannover aan. Daar moeten wij nog wachten tot 07:48 uur voor wij verder kunnen met de volgende internationale trein naar Amersfoort.

Gebied

Doel van de reis waren de oerbossen van het Białowieży Park Narodowy bij Białowieża en de moerasgebieden rond de rivier Biebrza, die zijn gelegen in het Biebrzański Park Narodowy. Deze gebieden zijn niet vrij toegankelijk. Het nationale park bij Białowieża is een gesloten natuurgebied aan de grens met Wit-Rusland. Dit gebied kan uitsluitend worden bezocht onder leiding van een gids van het park. Door het Biebrzański Park Narodowy lopen diverse openbare wegen, maar het natuurgebied zelf is slechts toegankelijk nadat tevoren toegangskaarten zijn gekocht. Deze zijn slechts geldig op de dag van uitgifte en moeten dus dagelijks opnieuw worden aangevraagd. Ze zijn te koop op de volgende plaatsen: het toeristeninformatiecentrum van het park in Osowiec-Twierdza (telefoon +48 86 272 06 20), de Karczma Wygoda-bar in Osowiec-Twierdza, de Kapiec Forest Lodge in Wólka-Piazzeczna (telefoon +48 86 272 00 17) of bij Hotel Bartek in Goniądz (telefoon +48 86 272 06 30).

Białowieży Park Narodowy

Dit gebied heeft een totale oppervlakte van 1500 km². Het westelijke deel dat in Polen ligt is 625 km² groot. Het gebied bestaat uit een gemengd loof- en naaldbomenbos. Het gebied is één van de laatste overgebleven oerbossen in Europa en is gespaard voor de ontginningen die elders plaats vonden, dankzij de inspanningen van generaties Litouwse prinses, Poolse koningen en leden van de Russische tsarenfamilie, die het gebied eeuwenlang hebben afgegrensd voor het publiek omdat zij het voor zichzelf als privé-jachtterrein hadden gereserveerd. Vanaf de zestiende eeuw was de jacht alleen toegestaan aan de adel en de inwoners van dorpen aan de rand waren verplicht streng op te treden tegen stroopers.

Figuur 6- Kijkje in het oerbos.

Hoewel eerst Napoleon Bonaparte er een tijd had huisgehouden en er veel later, tijdens de Eerste Wereldoorlog, al het groot wild werd afgeschoten en hoewel de Duitse bezetters tijdens de Tweede Wereldoorlog veel hout uit het gebied roofden, is het tot op heden een zeer uniek gebied gebleven. Al sinds 1919 spannen Poolse natuurbeschermers zich in voor het behoud van het gebied. Het bos in het park mag niet worden gekapt of uitgedund en ook alle andere levensvormen kunnen er ongestoord hun gang gaan. In het gebied heerst een vredige rust. De enige toegestane menselijke activiteit is het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en het rondleiden van kleine groepjes bezoekers onder leiding van een gids. In het gebied is de Europese bizon opnieuw uitgezet en het wordt onder andere bewoond door herten, wolven, lynxen en natuurlijk door vogels. In het gebied broeden onder andere soorten zoals de zwarte ooievaar, hazelhoen, kwartelkoning, een grote aantal soorten spechten, waaronder de draaihals, de middelste bonte specht en de drieteenspecht. Verder natuurlijk ook talloze kleine zangvogels, waaronder onder andere de wihals vliegenvanger, kleine vliegenvanger. De fluitert laat zich er regelmatig horen. Ook het auehoen komt er nog voor, maar de populatie van deze soort balancert al jaren op de rand van uitsterven.

Biebrzański Park Narodowy

Het Biebrzański Park Narodowy bestaat sinds 9 september 1993. Het is het grootste nationale park in Polen en heeft een oppervlakte van 59223 ha. Het omvat het grootste deel van het stroomgebied van de Biebrzarivier en de aanliggende veengebieden. Meer dan zeventig procent van het park bestaat uit 'woeste'- en gecultiveerde weidegrond. In delen van het gebied, zoals in het Czerwone Bagno (ten zuiden van Grzędy) gaat tot op de huidige dag het verweningsproces nog door. Eeuwenlang heeft de mens getracht het gebied te bedwingen en er gebruik van te maken, maar de natuur bleek

telkenmale sterker. De vallei van de Biebrza is een van de weinige overgebleven gebieden waar meer wilde dieren dan mensen zijn. Het grootste deel is een totaal verlaten wildernis, geheel overgelaten aan de natuur. Diverse oudere agrarische gemeenschappen zijn sinds lang weer verlaten. Boerenbedrijven zijn voornamelijk geconcentreerd op hogere delen rond de moerasgebieden.

Figuur 7 - De Biebrzavallei.

Het uitgestrekte wetlandgebied is een paradijs voor vogels en dus ook voor vogelaars. Van de 270 vogelsoorten die in het gebied voorkomen, broeden er 180 soorten. In het gebied komen ook een aantal soorten voor die in Europa zeldzaam of vrij zeldzaam zijn, waaronder bijvoorbeeld: waterrietzanger, witvleugelstern, schreeuwarend, grauwe kiekendief, poolsnip en kemphaan. Andere 'paradepaardjes' voor dit gebied zijn: de grutto, wulp, korhoen, velduil, kraanvogel en wilde zwaan. Voor de grutto is de vallei van de Biebrza het grootste toevluchtsgebied in Polen.

Figuur 8 Samenvloeiing van de Biebrza en Narw.

Excursies en activiteiten

De eerste vogel-excursie begon in feite reeds bij het krieken van de dag op zondagmorgen in de trein op de heenreis. Een klein groepje fanatieke en onvermoeibare vogelaars stond al vanaf een zeer vroeg tijdstip vanuit het gangpad door de ramen van de trein naar buiten te turen. Dit werd onafgebroken volgehouden totdat men, noodgedwongen, de aandacht op andere zaken moest gaan richten in verband met de naderende overstap in Warschau. Tijdens het verblijf werd er in de regel een voor het ontbijt al een ochtendwandeling gemaakt. Daarna was er een ochtend- en middagprogramma. Ook 's avonds werd er in de regel nog wel een wandeling in de omgeving gemaakt. Hieronder een overzicht van de diverse excursies per dag.

- 1 Visvijvercomplex bij Białystok** **25 mei**
Zaterdagmiddag. Zonnig en onbewolkt, circa 25°C. Met de bus naar de vijvers gereden. Deze liggen net buiten de rand van de stad. Wij hebben er een wandeling gemaakt van ongeveer anderhalf uur, voordat we door reisden naar Białowieża. Een interessant gebied waar we onder andere goorde futen en roodhalsfuten zagen. Ook het geluid van vuurbuikpadden gehoord en het nest van een buidelmees gevonden.
- 2 Avondexcursie Białowieża** **25 mei**
Om negen uur met circa 20 personen (lopend) vertrokken voor een wandeling in het Park Palacowy en over het terrein rond het hoofdkantoor van het Białowiesky Park Narodowy. Er was ons een uilenexcursie in het vooruitzicht gesteld maar de uilen lieten het afweten. Wel onder andere driemaal een roepende kwartelkoning, zingende noordse nachtegale en een sprinkhaanzanger gehoord.
- 3 Vroege vogelwandeling in Białowieża** **26 mei**
Om vijf uur stond een klein groepje van ongeveer twaalf mensen gereed voor een ochtendwandeling in hetzelfde gebied als de avond ervoor. Aanvankelijk mist, later halfbewolkt. Zuidwestelijke wind. Het beloofde een mooie dag te worden. Een greep uit de waarnemingen op deze tocht: zwarte roodstaart, zingende (!) kramsvogels, roodmussen (te herkennen aan 'please to meet you'), Europese kanaries, ooievaar, withalsvliegevangsters, krekelzangers, snor, baltende watersnippen, grauwe klauwier, wielwalen, grauwe vliegvanger (foeragerend en eenmaal op nest tegen boomstam op circa 2,5 m hoogte) en een schreeuwardend.
- 4 Fietstocht/wandeling in de omgeving van Białowieża** **26 mei**
Onbewolkt en zonnig. Circa 27°C. Na het ontbijt werd er gesplitst in twee afzonderlijke groepen. Een groep van 15 personen maakte gebruik van huurfietsen voor een dagtocht in de omgeving van het dorp. De anderen maakten een wandeling in Białowieża en omgeving. Bertus stond aanvankelijk bij de groep fietsers maar werd door een van de reisleiders gevorderd vanwege het bezit van een telescoop en ingelijfd bij de groep wandelaars. Beide groepen hadden een fraaie en vogelrijke dag. Er werd onder andere een Schreuderwonder gezien evenals enkele Kraanvogels en een Zwarte Ooievaar. Omstreeks halfvijf in de middag was de hele club weer terug en genoten we van een pilsje op het terras bij het pension. De door de fietsers bezochte dorpjes waren: Pogorzelce, Teremisky, Budy en Czerlonka.
- 5 Avondexcursie Białowieża** **26 mei**
Een wandeling van een klein groepje in het dorp en langs de spoorlijn. Uw verslaggever liet het deze keer afweten, maar naar verluud hoorden degenen die op pad gingen onder andere de blauwborst, noordse nachtegaal, krekelzanger en kwartelkoningen. Tijd: 21:00 ... 22:40 uur.
- 6 Białowiesky Park Narodowy** **27 mei**
Dit keer mocht iedereen uitslapen, want de excursie naar het park zou pas starten om zes uur 's-morgens en er was geen ontbijt. In plaats daarvan kregen wij ontbijtpakketten mee. Om klokslag 06:00 uur stond de hele groep gereed. Het was niet koud maar wel betrokken. Bij de rand van het dorp stonden twee natuurgidsen ons op te wachten. Na een korte wandeling bereikten wij het afgesloten deel van het park. Daar werden wij gesplitst in twee groepen.
Een sprookjesachtig mooi gebied. Overal omgevallen bomen, begroeid met dikke lagen mos. Er heerst een ongekende rust. Je hoort er alleen de wind en de vogels. Wij kregen veel uitleg over het bos en over allerlei signalen en sporen. Wie het bos goed kent kan aan de samenstelling van het bos veel te weten komen over de plaatselijke verschillen in de waterhuishouding, bodemgesteldheid en dergelijke. Ook werden wij gewezen op oude sporen van blikseminslag op bomen en op de invloed van ijs (vorstrichels) op de stam. Achter een vrijwel vergaan hekje lag een omgevallen oude eik. Het was de oudste boom uit het bos waaronder, volgens de legende, halverwege het midden van de zeventiende eeuw nog een van de Poolse koningen had geslapen. De gidsen waren er duidelijk op gebrand ons verschillende typen bos te laten zien, want er werd aanzienlijk doorgelopen. Het tempo lag vele malen hoger dan bij een gebruikelijke vogelexcursie. Hoewel de gidsen zelf zonder kijker liepen, waren zij redelijk in staat ons op vogels te wijzen. Toch was het merkbaar dat hun

aandacht meer op de ontwikkeling van het bos gericht is dan op de avifauna.

Omstreeks één uur troffen wij elkaar weer bij ingang van het afgesloten deel van het park. Daarna snel teruggelopen naar het pension voor de lunch. Er was nog een bezoek aan het museum van het park gepland maar dat werd door het overgrote deel van de deelnemers overgeslagen. De lunch die om halftwee in het pension gereed zou staan trok zo langzamerhand meer.

- 7 Wandeling/fietstocht in de omgeving van Białowieża 27 mei**
Na de lunch werd de groep gesplitst. De fietsers van de vorige dag zouden deze keer gaan wandelen en de anderen namen nu de fiets. Het weer was een stuk minder dan de vorige dag. Beide groepen werden al vrij spoedig overvallen door een hevige stortbui. De wandelaars keerden al schuilend zo snel mogelijk terug naar het pension. De fietsers hadden gepoogd de grens tussen Polen en Wit-Rusland te bereiken, maar konden op 2 km niet verder omdat zij op verboden gebied kwamen. Zij schuilden toen in een nabijgelegen bezoekerscentrum bij een park, waar zij werden onthaald op thee en koekjes. Tegen vijf uur kwamen zij ook weer terug, als verzopen katten.
- 8 Avondwandeling langs de rand van het reservaat en over de begraafplaats in Białowieża 27 mei**
Een rustige wandeling die onder andere ook door het Park Palacowy voerde. Deze avondwandeling leverde, behalve de inmiddels al bijna vertrouwd geworden zangvogels, onder andere een ooievaar op nest op, een ransuil en een bosuil.
- 9 Vroege vogelwandeling in Białowieża 28 mei**
Tijd: 05:00 ... 07:30 uur. Een rustige wandeling door in en rond Park Palacowy.
- 10 Zbiornik Siemianówka 28 mei**
Na het ontbijt vertrokken uit pension Unikat en met de bus gereden naar meer van Siemianówka. Route: Hajnówka, Narewka, Juszkowy Gród, Szymki en Cisówka. Enige tijd met een batterij opgestelde telescopen het gebied bekeken. Daarna een korte wandeling gemaakt over de dijk en het zandpad aan de noordzijde in de richting van de spoorlijn. Daar werden we tijdens de lunch, rond 11:30 uur, overvallen door een bui. Hoewel verrassend snel paraplu's, regenpakken en regencapes tevoorschijn werden getoverd, liepen de meesten van ons toch enige waterschade op. Het water kwam met bakken uit de hemel. Na een poosje tevergeefs op verbetering te hebben gewacht, weer snel terug naar de bus gelopen. Toch hebben we er genoten. Het is een prachtig gebied, waarin soorten broeden die wij naar zelden te zien krijgen. Bijvoorbeeld: witvleugelstern en witwangstern.
- 11 Biebrzański Park Narodowy 28 mei**
Vanaf het meer van Siemianówka doorgereden via Białystok naar het Biebrzański Park Narodowy. Wij stoppen langs de N 65 bij een observatietoren even ten noorden van Osowiec-Twierdza. De uitzichtoren staat aan de zuidkant van de weg, net over de spoorlijn die langs de weg loopt. Aan de noordzijde van de weg is een kort natuurpad uitgezet. De groep wordt gesplitst in tweeën. Een deel gaat naar de uitzichtoren. De anderen lopen eerst langs het natuurpad. Vervolgens worden de rollen omgedraaid. Langs het natuurpad zijn er twee uitzichtpunten die ons een blik gunnen over het moerasgebied. Langs het pad zelf is in deze tijd van het jaar van het landschap niet veel te zien, want aan beide zijden van het pad groeit het riet hoog op. Wel zijn er wat vogels te horen en onderweg ontdekken wij tweemaal het nestje van een buidelmees. Het pad loopt door tot een oud fort (Fort II "Zarieczny"). Vandaar gaat de wandeling terug over een weg. Bij het verzamelen bij de bus blijkt Erik-Hans te ontbreken. Hij blijkt op zoek te zijn naar een lensdop, die naar hij vermoedde, onderweg verloren was, maar het bleek dat hij er gewoon op was gaan zitten. Na deze consternatie gaan we op weg naar de eindbestemming voor deze dag: Hotel Zalesie in Mońki.
- 12 De Narew en de Biebrza 29 mei**
Na het ontbijt met de bus op weg naar een nieuw gebied in Biebrzański Park Narodowy. Eerst via de N65 een stukje naar het noorden. Even voor Osowiec-Twierdza in zuidelijke richting. Onderweg een stop gemaakt in het bos bij een uitzichtoren, die goed uitzicht biedt over het vlakke en open veengebied. In de verte konden we enkele elanden zien. Met telescopen, want de afstand was vrij groot.
Een eind verderop, bij Zajki, werden wij weer in twee groepen gesplitst. De eerste groep werd in eerste instantie achtergelaten, terwijl de tweede groep naar de brug van de N 64 over de Biebrza bij Wizna werd gebracht en daar vervolgens werd afgezet. Kuba gaf nauwgezette instructies aan deze groep voor een wandeltocht naar Burzyn en ging vervolgens weer weg met de bus om ook de andere groep, die een poosje in de wachtstand was gezet, eveneens te gaan instrueren voor een wandeltocht langs de Narew-rivier. Het plan was om deze tochten de volgende dag te herhalen, met verwisseling van de twee groepen, zodat ieder de gelegenheid zou krijgen beide gebieden te zien.
De tocht langs de westelijke oever van de Biebrza was afwisselend, maar de afstand bleek te ambitieus te zijn. Hoewel de tocht naar Burzyn niet meer dan ongeveer negen kilometer was, haalden wij de eindstreep niet. Er was domweg te veel te zien. Steeds weer was er aanleiding de telescopen op te stellen of te blijven luisteren

naar interessante vogelgeluiden. Ergens voorbij Ruś verspeelden wij wat tijd aan het observeren van een wiclewaal, maar bij nader inzien stonden wij een vergeeld blad aan een struik te bewonderen. Ter hoogte van Wierciszewo werden de lunchpakketten aangesproken, zittend op een helling met fraai uitzicht over de rivier en het lage moerasgebied daarachter. Doorgelopen tot Sieburozyn. Onderweg onder andere een zwarte ooievaar over de bosrand zien vliegen. Bij dit gehucht bleven wij een poosje langs de kasseienweg wachten op de bus omdat we te laat waren de hele tocht af te maken. Met de bus een paar honderd meter doorgereden, maar bij een zandpad lieten wij ons toch weer afzetten en wij vervolgden te voet traject tot aan Rutkowskie. Een goed besluit want onderweg werd in een bosje een Syrische bonte specht ontdekt. Vanaf Rutkowskie weer met de bus terug naar de brug bij Wizna waar de andere groep zich ook al snel weer bij ons voegde (tijd: 17:00 uur). Op het terras bij de brug dronken wij wat bier of fris, terwijl Wim zich te buiten ging aan het consumeren van twee ijsco's tegelijk. Op de terugweg werd in het bos nog kort gestopt omdat iemand een beverdam meende te zien. Aanvankelijk leek het loos alarm, maar Frank's nieuwsgierigheid was zo groot dat hij natte broekspijpen trofscerde om te kunnen vaststellen dat er wel degelijk afgebeten punten aan boomstammen te zien waren. Het was een prachtige dag, met fraai zonnig weer.

- 13 Vroege vogelwandeling** **30 mei**
Een klein groepje ging voor het ontbijt op pad om vogels te kijken achter de sportvelden bij het hotel.
- 14 De Narew en de Biebrza** **30 mei**
Na het ontbijt weer met de bus naar het park. Op deze dag werden dezelfde wandelingen gemaakt als op woensdag maar met verwisseling van de twee ingedeelde groepen. De groep die eerder langs de Narew had gelopen liep nu langs de Biebrza. Uw verslaggever maakte deze keer de tocht langs de Narew. Vanaf het vertrekpunt bij Strękowa Góra volgden wij de zuidelijke oever van de Narew. De route is gemarkeerd met blauwe paaltjes en is redelijk gemakkelijk te volgen. Het eerste stuk gaat door een vrij open graslandgebied. Halverwege loopt het pad verder door het bos en komt vlak voor de Biebrza uit op de N64. Nadat beide groepen weer terug waren bij Wizna reden we met de bus terug. Bij Osowiec-Tierdza werd het informatiecentrum van het park bezocht maar dat stond op punt te gaan sluiten en er was niet veel te zien.
- 15 Poelsnippentocht** **30 mei**
Na het diner in Mońki weer in de bus en wij rijden nogmaals over de, inmiddels welbekende, weg door het park. Vertrek om 19:00 uur. De bus wordt geparkeerd op het parkeerterrein bij Barwik. Wij lopen door het bos verder tot het eerste uitzichtpunt. Goed beschermd met anti-muggenspray en muskietennetten over het hoofd blijven wij daar een poos gespannen wachten op het verschijnen van baltsende poelsnippen. Die laten zich vandaag echter niet zien. De muggen wel. Wij waren er aangekomen om 19:50 uur en vertrokken, onverrichter zake, weer van het parkeerterrein om 21:30 uur. Om 22:10 uur waren we weer terug bij het hotel.
- 16 Vroege vogelwandeling** **31 mei**
Een klein groepje getrouwen volgde voor het ontbijt ook deze ochtend weer Dick en Frank naar het gebiedje achter de sportvelden bij het hotel.
- 17 Rondwandeling bij Grzędy** **31 mei**
Na het ontbijt, om 08:00 uur, met de bus naar het vertrekpunt voor de wandeltocht die voor deze dag op het programma staat. We rijden via de N65 in noordelijke richting naar Grajewo. Daar volgen wij een eind de N61 in oostelijke richting en slaan af richting Grzędy. De rit duurt ongeveer twee uur. Vanaf het parkeerterrein bij dit dorpje zijn enkele gemarkeerde routes in het Biebrzański Park Narodowy uitgezet. Wij volgen de groene paaltjes. De groep wordt ook hier in tweeën gesplitst. Beide ploegen volgen dezelfde route, maar in tegengestelde richting. Een deel van de tocht gaat door een gemengd bos en halfopen landschap. Onderweg gaat de tocht deels door oude zandverstuivingen. Ook is er een deel dat door vochtig moerasbos gaat. Er was geadviseerd laarzen aan te trekken, maar het blijkt voldoende droog te zijn en de meesten van ons hebben hun laarzen daarom bij het begin van de tocht weer uitgetrokken en bij de bus achtergelaten. Wij vertrokken omstreeks 11:00 uur. De verwachting was dat de tocht ongeveer tot 16:00 uur zou gaan duren, maar om ongeveer 15:00 uur waren beide groepen weer terug op het parkeerterrein bij de bus.
Na de wandeling met de bus naar Goniądz gereden (eerst terug naar Grajewo, dan over de N65 in zuidelijke richting en vanaf Osowiec-Twierdza via de N67a). Bij de brug over de Biebrza, ten noorden van Goniądz uit de bus en een klein stukje gelopen in de richting van een uitzichtoren. Het gebied bestaat uit vochtig grasland. Vanaf de toren luisterden wij naar enkele roepende kwartels.

Op donderdagavond, na het diner, met de hele groep nog een tijd lang op het terras bij het hotel gezeten. Koen was jarig en trakteerde ieder op een drankje.

Tijdens het eerste bezoek aan het informatiecentrum op donderdagmiddag (zie excursie nummer 14) hadden enkele mensen een boek over het park gekocht. De volgende dag werd geprobeerd nog enkele exemplaren te kopen. Daarom

werd na de wandeling bij Grzędy onderweg naar Goniądz bij een kiosk bij Osowiec-Twierdza nog even een tussenstop gemaakt. Dat leverde nog een klein incidentje op. Stanisław raakte er per ongeluk een laag muurtje (c.q. een paar op elkaar gestapelde stenen) en reed dat gedeeltelijk omver. Door bemiddeling van Kuba en Wim werd de schade aan het muurtje vergoed, maar de bus zelf, die overigens volgens West-Europese standaard allang zijn tijd zou hebben gehad, had ook wat blikshade opgelopen. Inmiddels was gebleken dat bij het omverrijden van het muurtje in Osowiec-Twierdza, eerder op die dag, ook banden van de bus waren lek geraakt. Deze schade werd in de loop van de nacht door onze chauffeur hersteld, met hulp van een collega van de maatschappij.

André had de laatste dagen wat somber lopen doen over de toestand van de kas. Er zou geen geld meer zijn voor een diner in het hotel, maar de commissie bleek op de laatste avond in Mońki toch nog een verrassing in petto te hebben. Er was gezorgd voor een uitgebreide barbecue in de tuin voor het hotel. Na afloop zaten we daar nog een tijdlang gezellig te praten rond het kampvuur. Bertus en Ria ontpopten zich daarbij als rasartiesten en zongen aan een stuk door bekende liedjes uit de oude doos, terwijl Frank tussendoor putte uit zijn moppenrepertoire.

Figuur 9 - Rond het kampvuur.

Op vrijdagmorgen, voor het vertrek, zorgde Josee nog voor wat vertier. Zij zag er tegenop haar zwarte weekendtas helemaal naar beneden te dragen en kwam op het lumineuze idee deze uit het raam van de eerste verdieping te gooien. Natuurlijk had zij vooraf gecontroleerd of er niets breekbars in zat. Breekbare spullen bleken er inderdaad niet in te zitten, maar de schok van de val was voldoende om een pak druivensap te laten openscheuren. Al spoedig kwam dit aan het licht omdat er een grote kring vocht om de tas ontstond. Omringd door de hele groep haalde zij haar tas leeg en spreidde haar doordrenkte en inmiddels geheel paarsgekleurde garderobe over het plein uit. Tot onze schande moet worden bekend dat er wat tekenen van leedvermaak binnen de groep te bespeuren vielen. Na dit voorval werd er alvast afscheid genomen van de groep en hield Wim een korte speech om Kuba en Stanisław te bedanken. Daarvóór had men een pet rond laten gaan en de opbrengst werd geschonken aan beide heren.

Waarnemingen

Vogels

Door de dun gespreide bevolking en de uitgestrekte wetlands, moerassen en rivierensystemen is het geen wonder dat het gebied zeer vogelrijk is. Hieronder een overzicht van de waargenomen soorten per dag.

Soort	Wetenschappelijke naam	Datum								
		25/5	26/5	27/5	28/5	29/5	30/5	31/5	1/6	2/6
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	X							X	X
Roodhalsfuut	<i>Podiceps grisegena</i>	X								
Geoorde Fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	X								
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>								X	X
Roerdomp	<i>Botaurus stellaris</i>	X	X							
Grote Zilverreiger	<i>Egretta alba</i>				X					
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	X			X	X	X	X	X	X
Zwarte Ooievaar	<i>Ciconia nigra</i>					X	X			
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	X			X	X	X	X		
Grauwe Gans	<i>Anser anser</i>				X					
Krakeend	<i>Anas strepera</i>				X					
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>				X					
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	X	X		X	X	X	X	X	X
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>				X		X			
Slobcend	<i>Anas clypeata</i>				X					
Tafelcend	<i>Aythya ferina</i>	X								
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	X								
Middelste Zaagbek	<i>Mergus serrator</i>								X	
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>		X			X	X	X		
Zwarte Wouw	<i>Milvus migrans</i>	X			X					
Rode Wouw	<i>Milvus milvus</i>	X								
Zecarend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	X			X	X				
Bruine Kiekendief	<i>Circus aeruginosus</i>	X			X	X	X	X	X	X
Blauwe Kiekendief	<i>Circus cyaneus</i>					X		X		
Grauwe Kiekendief	<i>Circus pygargus</i>							X		
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>					X	X			
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>				X		X	X		
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Schreeuwarend	<i>Aquila pomarina</i>		X			X	X	X		
Torenavalk	<i>Falco tinnunculus</i>					X				X
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>					X		X		
Kwartel	<i>Coturnix coturnix</i>		X	X				X		
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	X								X
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>					X		X		
Kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	X	X	X	X	X				
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>		X		X		X	X		
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	X			X			X		
Kraanvogel	<i>Grus grus</i>		X	X	X	X	X	X		
Kleine Plevier	<i>Charadrius dubius</i>	X								
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	X	X	X	X	X	X	X		
Kemphaan	<i>Philomachus pugnax</i>							X		
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>		X		X	X	X	X		
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	X			X	X	X			
Wulp	<i>Numenius arquata</i>							X		
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>				X	X	X	X		
Witgatje	<i>Tringa ochropus</i>				X		X			
Zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	X								

Soort	Wetenschappelijke naam	Datum									
		25/5	26/5	27/5	28/5	29/5	30/5	31/5	1/6	2/6	
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	X			X	X	X	X	X		
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>									X	
Kleine Mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>									X	
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>					X		X	X		
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>				X	X		X	X		
Dwergstern	<i>Sterna albifrons</i>									X	
Witwangstern	<i>Chlidonias hybridus</i>				X	X					
Zwarte Stern	<i>Chlidonias niger</i>	X			X	X		X			
Witvleugelstern	<i>Chlidonias leucopterus</i>				X	X					
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	X									
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	X	X	X	X	X	X	X			
Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>		X			X	X				
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>									X	
Bosuil	<i>Strix aluco</i>			X							
Ransuil	<i>Asio otus</i>			X							
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>		X		X	X					
Hop	<i>Upupa epops</i>				X	X		X			
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>		X		X	X		X			
Groene Specht	<i>Picus viridis</i>		X	X		X		X			
Zwarte Specht	<i>Dryocopus martius</i>			X		X	X				
Grote Bonte Specht	<i>Picoides major</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Syrische Bonte Specht	<i>Picoides syriacus</i>					X		X			
Middelste Bonte Specht	<i>Picoides medius</i>		X	X	X						
Witruispecht	<i>Picoides leucotos</i>				X						
Kleine Bonte Specht	<i>Picoides minor</i>			X	X						
Drieteenspecht	<i>Picoides tridactylus</i>		X								
Boomleeuwerik	<i>Lullula arborea</i>				X	X	X				
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	X				X	X	X			
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Boompieper	<i>Anthus trivialis</i>		X		X	X	X	X			
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>		X			X					
Gele Kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>	X				X	X	X	X		
Grote Gele Kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>				X		X				
Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	X	X	X	X			X			
Heggenus	<i>Prunella modularis</i>	X	X	X	X	X		X			
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Noordse Nachtegaal	<i>Luscinia luscinia</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Blauwborst	<i>Luscinia svecica</i>		X		X		X				
Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	X	X	X	X	X		X	X		
Gekraagde Roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>		X	X		X	X		X		
Paapje	<i>Saxicola rubetra</i>		X	X	X	X	X	X			
Roodborsttapuit	<i>Saxicola torquata</i>						X				
Merel	<i>Turdus merula</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Kransvogel	<i>Turdus pilaris</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Koperwiek	<i>Turdus iliacus</i>			X	X						
Grote Lijster	<i>Turdus viscivorus</i>	X			X	X	X	X			
Sprinkhaanzanger	<i>Locustella naevia</i>						X				
Krekelzanger	<i>Locustella fluviatilis</i>		X	X				X			

Soort	Wetenschappelijke naam	Datum									
		25/5	26/5	27/5	28/5	29/5	30/5	31/5	1/6	2/6	
Snor	<i>Locustella luscinioides</i>		X		X			X			
Rietzanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	X	X		X	X	X	X			
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	X	X	X	X	X	X	X			
Kleine Karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	X	X		X	X		X			
Grote Karekiet	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	X	X	X	X	X	X	X			
Spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>		X	X	X	X	X	X	X		
Sperwergrasmus	<i>Sylvia nisoria</i>	X	X			X	X	X	X		
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Tuinfluitcr	<i>Sylvia borin</i>		X	X	X	X	X	X	X		
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Grauwe Fitis	<i>Phylloscopus trochiloides</i>				X						
Fluiter	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		X	X	X	X	X	X	X		
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>		X	X	X	X	X	X	X		
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Goudhaantje	<i>Regulus regulus</i>							X			
Vuurgoudhaantje	<i>Regulus ignicapillus</i>			X							
Grauwe Vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>		X	X	X	X	X	X	X		
Kleine Vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>		X	X				X	X		
Withalsvliegenvanger	<i>Ficedula albicollis</i>		X	X							
Bonte Vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>		X	X	X	X					
Glanskop	<i>Parus palustris</i>		X	X	X		X				
Maikop	<i>Parus montanus</i>	X			X	X		X			
Kuifmees	<i>Parus cristatus</i>		X	X							
Zwarte Mees	<i>Parus ater</i>		X	X	X			X			
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Koolmees	<i>Parus major</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>			X	X	X		X			
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>		X	X		X					
Buidelmees	<i>Remiz pendulimus</i>	X			X	X	X	X			
Wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i>	X	X	X	X	X	X	X			
Grauwe Klauwier	<i>Lanius collurio</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Klapekster	<i>Lanius excubitor</i>				X	X	X	X			
Vlaamse Gaai	<i>Garrulus glandarius</i>	X	X		X	X	X	X	X		
Ekster	<i>Pica pica</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	X			X	X	X	X	X		
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	X	X			X	X	X	X		
Zwarte Kraai	<i>Corvus corone corone</i>	X									
Bonte Kraai	<i>Corvus corone cornix</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Raaf	<i>Corvus corax</i>		X	X		X	X	X	X		
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Huisms	<i>Passer domesticus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Ringms	<i>Passer montanus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Europese Kanarie	<i>Serinus serinus</i>	X	X	X	X	X	X		X		
Groenling	<i>Carduelis chloris</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Roodms	<i>Carpodacus erythrinus</i>		X	X	X	X	X	X			
Goudvink	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		X				X	X			
Appelvink	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		X	X	X	X		X			
Gcelgors	<i>Emberiza citrinella</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Ortolaan	<i>Emberiza hortulana</i>					X	X				
Rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i>	X	X	X	X	X	X	X	X		
Grauwe Gors	<i>Miliaria calandra</i>	X									

Planten

Tijdens de wandelingen werd niet alleen op vogels gelet. Ook planten kregen ruim aandacht. Hieronder een lijst van soorten die werden genoteerd.

Naam	Wetenschappelijke naam	Naam	Wetenschappelijke naam
Gewone waterranonkel	<i>Ranunculus aquatilis</i>	Vogelwikke	<i>Vicia cracca</i>
Dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>	Duifkruid	<i>Scabiosa columbaria</i>
Akelei	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Eenbes	<i>Paris quadrifolia</i>
Tuinridderspoor	<i>Delphinium ambiguum</i>	Zevenster	<i>Trientalis europaea</i>
Ruige klapproos	<i>Papaver arbiguum</i>	Gewone ossetong	<i>Anchusa officinalis</i>
Gestippeld zonneroosje	<i>Helianthemum nummularium</i>	Mierikswortel	<i>Armoracia rusticana</i>
Akkerviooltje	<i>Viola arvensis</i>	Rietorchis	<i>Dactylorhiza praetermissa</i>
Koekoeksbloem	<i>Lichnis flos-cululi</i>	Aar-ereprijs	<i>Veronica spicata</i>
Bolderik	<i>Agrostemma githago</i>	Hengel	<i>Melampyrum pratense</i>
Bloedooievaarsbek	<i>Geranium sanguineum</i>	Wateraardbei	<i>Potentilla palustris</i>
Bont kroonkruid	<i>Coronilla varia</i>	Korenbloem	<i>Centaurea cyanus</i>
Welriekende nachtorchis	<i>Platanthera bifolia</i>	Zwanenbloem	<i>Iris spuria</i>
	<i>Melampyrum nemorosum</i>	Adderwortel	<i>Butomus umbellatus</i>
Walstro (moeras)	<i>Galium palustre</i>	Rondbladig wintergroen	<i>Polygonum bistorta</i>
Waterviolier	<i>Hottonia palustris</i>	Kale jonker	<i>Pyrola rotundifolia</i>
Viltganzerik	<i>Potentilla argentea</i>	Glidkruid	<i>Cirsium palustre</i>
Knolspiraea	<i>Filipendula vulgaris</i>	Donker ooievaarsbek	<i>Scutellaria galericulata</i>
Agrimonie	<i>Agrimonia eupatoria</i>	Waterereprijs	<i>Geranium phaeum</i>
Knikkend nagelkruid	<i>Geum rivale</i>		<i>Veronica anagallis-aquatica</i>
Moeraslathyrus	<i>Lathyrus palustris</i>	Bosbies	<i>Scripus sylvaticus</i>

Vlinders

Er werden diverse soorten vlinders waargenomen. Hieronder een lijst van soorten die werden genoteerd.

Naam	Wetenschappelijke naam	Voorkomen
Koningspage	<i>Iphiclides podalirius</i>	enkele
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	algemeen
Dagpauwoog	<i>Inachis io</i>	enkele
Gehakkelde aurelia	<i>Polygonia c. album</i>	enkele
Distelvlinder	<i>Vanessa cardui</i>	1 ex.
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>	algemeen
Oranjetipje	<i>Anthocharis cardamines</i>	enkele
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>	6 exx.
Bruin zandoogje	<i>Mantola jurtina</i>	algemeen
Citroenvlinder	<i>Gonepteryx rhamni</i>	enkele
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>	algemeen
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>	algemeen
Hooibeestje	<i>Coenonympha pamphilus</i>	algemeen
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia</i>	enkele
Kleine parelmoervlinder	<i>Issoria lathonia</i>	enkele
Turkooisblauwtje	<i>Polymmatas dorylas</i>	1 ex.
Icarusblauwtje	<i>Polymmatas icarus</i>	enkele

Libellen

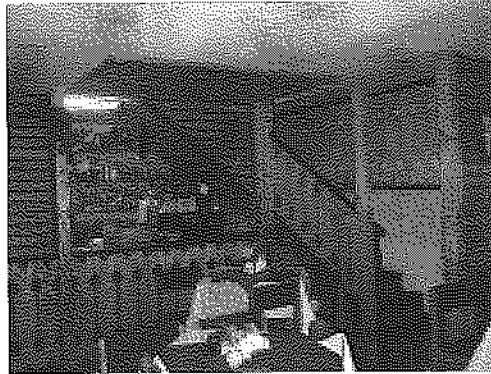
Er waren ook veel libellen te zien. Sommige soorten konden al vliegend herkend worden, maar voor het determineren van sommige soorten moest er een vangnet aan te pas komen.

Naam	Wetenschappelijke naam	Voorkomen
Bosbeekjuffer	<i>Calopteryx virgo</i>	zccr algemeen
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	enkele

Naam	Wetenschappelijke naam	Voorkomen
Vuurjuffer	<i>Pyrhosoma nymphula</i>	enkele
Azuurjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	algemeen
Variabele waterjuffer	<i>Coenagrion pulchellum</i>	algemeen
Viervlek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	enkele
Bruine korenbout	<i>Libellula fulva</i>	algemeen
Metaalglanslibel	<i>Somatochlora metallica</i>	circa 10 exx.
Vroege glazenmaker	<i>Aeshna isosceles</i>	enkele
Blauwe breedscheenjuffer	<i>Platycnemis pennipes</i>	1 ex.
Beekrombout	<i>Gomphus vulgatissimus</i>	enkele
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>	algemeen

Adressen

- * Biebrzański Park Narodowy, Osowiec-Twierdza 8, 19-110 Goniądz, tel. +48 86 272 06 20 lub 802, Leśniczówka Grzędy 0502684903, www.biebrza.org.pl, biebrza@biebrza.org.pl.
- * Pensjonat Unikat, 17-230 Białowieża, ul. Gen. Waszkiewicza 39, tel./fax. +48 85 681 2774, unikat@unikat.bialowieza.com, <http://www.unikat.bialowieza.com>.
- * Stichting Wólka, Postbus 483, 6700 AL Wageningen, The Netherlands, (0317) 41 52 05, info@wolka.org, <http://www.wolka.org>.
- * Z.G.U. Zajazd "Zalesie", Renata Dworakowska, 19-100 Mońki, ul. Ełka 36, tel +48 85 716 25 95, www.hotelzalesie.terramail.pl, hotelzalesie@wp.pl.

Figuur 10 - De eetzaal in Hotel Unikat (bron: Internet).

Literatuur

- * **Kłosowski, G. & T. Kłosowski (1994)**; Biebrza Marshland, Wydawnictwo Voyager, Warszawa, ISBN 83-85496-24-6.
- * **Stanisław, G. & T. Kłosowscy (1991)**; Ptaki biebrzańskich bagien (The birds of Biebrza's marshes/Die Vögel der Biebrza-Sümpfe), ISBN 83-00-03405-6.

Dankwoord

Namens de hele groep worden de volgende personen bedankt:

- * André, Engbert en Wim voor al het voorbereidende werk in de commissie buitenlandse reizen en speciaal voor het voorbereiden en begeleiden van deze reis.
- * Bertus, Dick en Frank voor hun inzet als vogelgids tijdens de reis. Dick en Frank leverden bovendien ook de gegevens voor de lijst van vogels in dit verslag.
- * Cees voor het geduldig determinatiewerk aan planten, libellen en vlinders. De lijsten van deze soorten in dit verslag zijn opgesteld door hem.
- * Kuba Kotański voor zijn enthousiasme en onvermoeibare inzet als reisgids in dit voor ons onbekende land.
- * Stanisław voor het veilig vervoer per bus door het gebied.
- * Alle deelnemers voor het delen van hun veldkennis en hun gezelligheid.

